

Reykjavík, 9. desember 2021

R21100283

Umsögn mannréttinda,- nýsköpunar og lýðræðisráðs um Stefnu Reykjavíkurborgar um byggingar fyrir skóla- og frístundastarf

Almennt

Mannréttinda,- nýsköpunar og lýðræðisráð fagnar stefnu um byggingar fyrir skóla- og frístundastarf og telur hana vera mjög yfirgripsmikla. Að hugmyndafræði algildrar hönnunar verði höfð að leiðarljósi í hvívetna. Það er mikilvægt að marka sér stefnu og kynna hana vel og þannig tryggja að hið manngerða umhverfi þjónar þörfum, leiðir til sköpunar, tryggir öryggistilfinningu og þátttöku allra einstaklinga í fjölbreyttu skóla- og frístundastarfi. Það er margt í stefnunni sem ýtir undir slíkt, en þó telur mannréttinda,- nýsköpunar og lýðræðisráð að betur megi ef duga skal.

Mannréttinda,- nýsköpunar og lýðræðisráð vonar að neðangreindar athugasemdir hafi áhrif á stefnu Reykjavíkurborgar um byggingar fyrir skóla- og frístundastarf. Ráðið leggur áherslu á að í kjölfarið fari fram öflug kynningu á stefnunni og kröfum sem eru gerðar til þess að tryggja að í borgarkerfinu öllu séu aðilar sem vinna að byggingum upplýstir um hana og hvernig byggingar eigi að vera fyrir öll börn.

Ábendingar

Mannréttindi og byggingar

Í stefnunni er ekki fjallað nánar um mannréttindi, fjölbreytileika né merkingu margbreytileika. Aldur er til umræðu, kyn er nefnt stöku sinnum og fjallað er um aðgengi fyrir öll (sjá fyrir neðan). Ekki er rætt um uppruna, holdafar eða kynvitund og virðist fjölmening nefnd í framhjáhlaupi. Hér er tilefni til að staldra við og t.d. ígrunda hvort það að hátt í 20% íbúa borgarinnar séu með erlendan bakgrunn hafi einhver áhrif á stefnu um byggingar í skóla- og frístundastarfi og þá hvaða.

Kynjasjónarmið

Margbreytileiki, mannréttindi og kyn eru nefnd í stefnunni en það er ekki fjallað mikið um þessa þætti í stefnunni að öðru leyti. Á einum stað er hugað að áhrifum staðalmynda í tengslum við útisvæði og íþróttaleik, en það er ekki sagt að um sé að ræða kynjaðar staðalmyndir. Að öðru leyti er ekkert fjallað sérstaklega um kyn í stefnunni. Vert væri að skoða sérstaklega rannsóknir og þekkingu um skipulag og hönnun með kynjagleraugum og tvinna það saman við stefnuna.

Aðgengi fyrir öll

Í kaflanum *Menntun án aðgreiningar – allir með* (hér mætti standa öll) er fjallað um aðgengi nemenda með fötlun sem er jákvætt. Það mætti leggja sambærilega áherslu á að tryggja að þessi

sjónarmið séu höfð að leiðarljósi fyrir starfsfólk og þeirra sérrými, enda geti það einnig verið fatlað. Hér er þó aftur spurning hvað liggur að baki og e.t.v. tækifæri til að vísa í leiðbeiningar eða gátlista til að tryggja að það sé skýrt til hvers er ætlast og að unnið verði eftir því.

Trans og intersex börn

Neðar í kaflanum um menntun án aðgreiningar er talið upp að *hafa jafnréttis-, lýðræðis- og margbreytileikasjónarmið að leiðarljósi við alla hönnun*. Eru þetta lokaorð kaflans og ekki útskýrt nánar hvað það felur í sér. Það er ekki minnst á ókyngreinda aðstöðu, kynvitund og trans börn eða kyneinkenni og intersex börn. Ekki er rætt um þarfir nemenda þegar kemur að salernum eða búningssklefum (hvort og hvernig þeir vilji nota slíkt). Það er vitað að nemendur veigra sér við að nota ákveðna aðstöðu, sumir nemendur upplifa sig óvelkomna og jafnvel óörygga í lokuðum og kyngreindum rýmum, fyrir aðra á slík aðstaða einfaldlega ekki við um þá. Samhliða því að skapa fjölbreytt og aðgengileg rými þarf einnig að skapa örugg rými og hafa ólíka stöðu nemenda í huga. Mannréttinda-, nýsköpunar og lýðræðisráð bendir á nýlega skýrslu og tillögur um ókyngreinda aðstöðu í skóla- og frístundahúsnæði Reykjavíkurborgar. Það er mikilvægt að tryggja að stefna borgarinnar varðandi byggingar á öllum sviðum þjónar bæði trans og intersex börnum, sem og öðrum, en stefnan minnst ekki á þennan hóp barna né þeirra sérstöðu þegar kemur að hönnun rýmis.

Hvað liggur að baki?

Stefnan er að mörgu leyti yfirborðskennnd, hún nær yfir margt en fer ekki út í mikil smáatriði. Það væri áhugavert að sjá viðmiðin sem er vísað til og eiga að veita „nánari leiðsögn til hönnuða um kröfur sem settar eru fram um einstök rými, tengsl, stærð, efnisval, búnað ofl.“ Eru um að ræða gátlista, aðrar stefnur, leiðbeiningar eða annað? Hvernig tengjast þessar kröfur þáttum mannréttindastefnunnar?

Það er jákvætt að það eigi að fara fram forsögn í tengslum við hvert verkefni til að tryggja breiða aðkomu, fjölbreytta sýn og þarfagreiningu hverju sinni. Það væri þó áhugavert að skýra hana betur og skilgreina væntanlega notendur bygginga og rýmis sem hagsmunaaðila í þeirri vinnu.